

Institut MIHAILO PUPIN

Volgina 15, Beograd,
za dr. Draška MILIČEVIĆA

14.10.89.

Predmet: NAUČNI GRAD na Zvezdari

Pre izvesnog vremena imao sam priliku da na eksperimentalnom TV kanalu gledam izlaganje vaše i vaših kolega u vezi naučnog grada koji ste propagirali. Argumenti nisu bili baš ubedljivi, iako je lepo čuti, a i doživeti tako nešto. Međutim, jedna stvar koja me je posebno iritirala, i zbog koje vam se javljam, je prostorna lokacija ovog naučnog grada. Naime, ako se zna da je dve trećine naučnog potencijala Jugoslavije smešteno u jednom gradu (ne u Republici, već u jednom gradu), da se 80 posto institucija i stručnjaka iz oblasti nauke SR Srbije isto nalazi u Beogradu, tada to znači da na jednom mestu već postoji koncentracija svih profila nauke, te postojanje, tj. izgradnja nekog novog naučnog grada ne deluje mnogo racionalno rešenje: (ako se ne shvati bukvalno rastojanje u prečniku veličine uže zone Beograda, stvar je više organizacione prirode, funkcionalne povezanosti datim delova i dobre koordinacije, nego potrebe za novim naučnim gradom). Jer, ako je postojeći naučni grad sa navedenim naučnim segmentima razbacan na nekih 10-15 kilometara, da li zbog toga treba praviti drugi grad gde će sve biti u krugu od recimo 2-3 kilometara! I tako, nažalost, mi ponovo dupliramo već postojeće, dajemo silne pare u nešto što traži male investicije; više organizacijske prirode: ... No, biće mi drago ako grešim, a verovatno u okolnostima u kojima živimo i usled nedostatka dobrih programa, neki "lošiji", eto dobiju zeleno svetlo, te se pokažu kao dobri. Međutim, ne ulazeći suviše u gore spomenutu problematiku, ne razmišljajući mnogo da li je u pitanju dobra ili promašena investicija (a svakako mi je stalo i drago mi je ako je dobra), postoji jedna druga strana ove medalje koja me preokupira, a koja je problematična u svih oblastima, pa i u naučnoj. Kao što već napomenuh, radi je o jednoj totalnoj haotičnoj i samovoljnoj koncepciji prostornog razmeštaja institucija i kadrova shodno, kao što rekoh u svim demenima, pa i u naučnom. Kako je moguće da u jednom gradu, pa makar to bio i glavni grad (što ne bi trebalo ništa da znači posebno) bude skoncentrisan toliki naučni potencijal i Jugoslavije i Srbije. 80% naučnog potencijala je u Beogradu, u jednom gradu Srbije, koja ima 114 opština (bivša uža Srbija), znači 114 gradova, koji verovatno imaju pravo na isti razvoj kao i Beograd. Da li zaista ostaje moja konstatacija da nam Srbija treba samo za seljake, vikendaše i odbranu od kontrarevolucije, a za sve ostalo - dodajte u BGD. To očigledno potkrepljuje i vaš predlog (koji je nažalost već počeo da se pretvara u praksu), a to je još jedna kap žuca. Činjenica je da je Srbija tu gde je, te da svaki projekt, dobar ili ne, kao kap vode u pustinji, te shodno skoro uvek blagosloven politikom. I vi ste igrali na tu kartu, i dobili, ali dajte nešto i Srbiji. Kako će se Srbija razvijati ako sve ide u Beograd. Ako je nauka, kultura, obrazovanje, politika, zabava, sve tu, šta ćemo staviti u Srbiju, šta će tamo ostati. Očigledno malo šta. Pogledajmo period sadašnji, kada se

mnogo priča o projektima, planovima, novim ulaganjima... sve se vrti oko Beograda-Beogradu treba naučni grad, biznis škola, obilaznica, autoput do Pančeva, luksuzni hoteli, slobodna carinska zona..... Najjače se čuju želje Beograda, najviše se u Beograd naginje. Kako će se Srbija razvijati, kako će se zaustaviti bežanija ka Beogradu, ili ljudi vraćati, kako će se obezbediti viši nivo i kvalitet života Srbije ako svi odu (ali i humanizacija života u Beogradu kad svi dođu). Ako su skoro svi spremni da napuste svoja ognjišta, preseku svoje korene i dođu u Beograd, a dobar deo iz Beograda (i Srbije) produži dalje na Zapad, onda je stvarno na prvom mestu pitanje zašto je to tako i kako to zaustaviti. Kako stvoriti od Srbije mesto gde će ljudi voleti da žive (mimo BGD), gde će im biti san da žive, kako stvoriti ne Beograd, nego Srbiju metropolu. Zašto svi žele da idu u Švajcarsku, te im nesmeta i u njihovim selima da žive, naprotiv veoma lepo se osećaju, a niko ne želi u Srbiju da ide, ili u njoj ostane, kako to čoveku da stvorimo. Tamo naučnik, političar, poslovni čovek živi i na selu; a ovde, ništa ne želi da vidi do Beograd. A i kako bi. Sela su kod nas i bukvalno sela, gradovi monotoni, mrtvi, ali je zato u Beogradu 80% naučnog potencijala, te se još i naučni grad pravi...

Činjenica je da je Beograd sve prisvojio, da je ovo jedna loša politika prostornog razvoja gradova, jedna politika samozivosti i samodovoljnosti jednog grada na račun sto drugih. To nikako ne bi trebalo da bude, i jednom će se osvetiti, jer Srbija nije golgota, kamen, pustinja, pa da se od nj beži, Srbija nema 20-30 miliona stanovnika pa da joj treba veliki grad-metropola!

Zato danas, kada se oseća novu dah života, kada dolaze nove generacije ljudi, treba dati novi koncept života i življenja. Ne treba nastavljati ono što nije dobro, ne treba favorizovati Beograd na štetu Srbije-njenih stotinu drugih gradova i mnogo sela. Ne treba kroz maglu "lečiti" kompleks metropole jureći za drugim velikim gradovima sveta, a ne videti sebe.

Nažalost tradicija (loša) dugo živi, navike se teško leče, privilegije nerado napuštaju, tako mnoge nelogičnosti ostaju. Možda je to slučaj i sa NAUČNIM GRADOM. Pitam se da li bi mu lepše bilo negde u Srbiji, da li bi naučnici imali bolje uslove za rad i razmišljanja u nekoj mirnoj čistoj oazi, sa puno zelenila, u humanoj sredini, bez trzavica, buke, ..., da li bi ondašnji ljudi bili srećni zbog toga, da li bi odustali od pomisli da napuste svoje ognjište, da li bi se tamo osetila radost življenja. ... Da li bi sutra istim putem pošli i drugi, da li bi nova slika Srbije bila stvorena. Zamislite Srbiju razvijenu, u jednom gradu NAUČNI GRAD, u drugom VTI, u trećem SANU, u četvrtom Muzej Vazduhoplovstva, u petom Srpska Opera, u sledećem Srpski Kabare, ... jedan centar kulture, drugi nauke, treći politike, ... a sve vezano trgovinom, privrednim potencijalom. ... A kad san prođe, vi vidite novi VTI se gradi u Beogradu, najluksuznije pozorište Evrope u Beogradu (a u onih stotina opština ima nekih koje ni bioskop nemaju), muzej vazduhoplovstva u Beogradu (koji je toliko po strani da ništa ne predstavlja, recimo u poređenju sa nekim mestom u Srbiji, koji bi zbog njega doživeo pravi preporod) NAUČNI GRAD u Beogradu (jesu li u razvijenom svetu naučni gradovi u prestonicama, jesu li univerziteti u prestonicama) ... I posledično i dalje se obe, bežanija, metropola, nehumanost života. ...

30% nacionalne energije i kapitala bi se stvorilo iz momenta kad bi se mnogi vratili iz Beograda, vratili na napuštene njive, kuće, uložili svoj kapital u svoj biznis, otvorili nova radna mesta, ukinuli troškove svoga radnog mesta i stana, plaćali porez, živeli punim životom-i razvijali celu Srbiju.

Miško LJUBIČIĆ

INSTITUT MIHAJLO PUPIN BEOGRAD

Drug

MIŠKO LJUBIČIĆ

11000 Beograd

Kralja Milutina br. 9

11060 BEOGRAD

Volgina 15,

Pošt. fah 15

Telex 11-584 YU imp bg

Telegram: institutpupin

Vaš br.

Naš br.

6240/1

Beograd, 01.11.1989. godine

Poštovani druže Ljubičić,

Zahvaljujem Vam na pismu od 14.10.1989. godine, u kome se bavite, izmedju ostalog, i pitanjem naučno-tehnološkog parka "ZVEZDARA" (NTP "ZVEZDARA").

Mnoge Vaše konstatacije u pogledu dugogodišnjeg pogrešnog prostornog razvoja SR Srbije su tačne. Ova velika koncentracija svih kulturnih, naučnih, privrednih, finansijskih i drugih resursa u Beogradu neminovno dovodi do zaostajanja u razvoju ostalog dela republike i katastrofalnog migracionog pritiska na glavni grad.

Medjutim, bez obzira na sve ove konstatacije, upravo naučno-tehnološki parkovi (kojih u svetu ima preko 350) se grade isključivo u blizini snažnih univerziteta i afirmisanih instituta. Tako da u Srbiji realno postoje uslovi za formiranje novih NTP u Nišu i Novom Sadu.

Pri tome treba voditi računa da se ubrzano iz Beograda sele mnoge tradicionalne radno-intenzivne grane kao tekstil, konfekcija, gradjevinarstvo i slično.

Upravo iz razloga što su svi ostali u svetu tako postupili kod gradnje svojih NTP u blizini jakih univerziteta (a tačno je da kod mnogih ti univerziteti nisu bili u glavnim ili najvećim gradovima), ja nisam želeo da ponovo budemo "originalni" i kopirao sam uspešna svetska iskustva.

Više podataka o NTP "ZVEZDARA" šaljem Vam u prilogu ovog pisma.

Sa drugarskim pozdravima

DIREKTOR INSTITUTA

Dragoljub Milićević, dipl.inž.

Prilog: Tekst o NTP
"ZVEZDARA"

INSTITUT MIHAJLO PUPIN
Volgina 15
11000 Beograd

za dr.Dragoljuba Milićevića

10.11.89.

veza:vaš dopis od 01.11.89.br.6240/1

Ovih dana mi stižu pisma-odgovori na moj predlog-apel u vezi prostorne reforme svih segmenata -resora na teritoriju cele Srbije.Stiže i Vaše pismo-među prvima,i to me iskreno obradova.Navikao sam od ranije da i kada se čak pisma pošalju i do najviših instanci,neretko ostanem bez odgovora,makar onog najelementarnijeg-primili smo vaše pismo!

Moje prethodno pismo je pisano sa malo više oštine, i drskosti,no sama tema o kojoj je pisano je to na neki način nametnula.Međutim bilo je dobro namerno ,a Vi nadam se niste zamerili.

Izgradnja NTP Zvezdara je već krenula,i tu nema više o čemu da se govori.Mogu samo da vam poželim da vam se sve vaše zamisli,ideje,planovi,projekti u praksi realizuju i dokažu da su bili vredni velikih žrtvi.

No,ipak bih naznačio par konstatacija:

- u vezi priloženih podataka o NTP Zvezdara,nismo li sami svedoci velikog broja projekata-dobrih projekata,od kojih se puno očekivalo,a dobilo ništa osim glavobolje!
- u vezi kopiranja svetskih iskustva,da li se polazilo od naše realnosti,tj.da li i kod njih sve pripada jednom gradu,da li su takve migracije,da li je ostali deo date teritorijalne celine tako zapušten,itd.Mislili da nije pitanje biti ili ne originalan,već šta je u skladu sa logikom i razumom u datim uslovima.
- u vezi gradnje NTP isključivo u blizini snažnih univerziteta i afirmisanih instituta,da li će neko sutra da se pozove na NTP Zvezdara,kao što se vi sada a neko pre pozivate na nešto što je već tu-nije važno kako i zašto je tu-tu je!Da li se tako praktično krug zatvara!U Srbiji je praksa pokazala da je taj krug Beograd.Nije li ,obzirom na uslove i navedenu, i znanu situaciju,bilo logičnije,ako ne drugde,a ono NTP locirati u Nišu!
- u vezi Vaše želje da budemo originalni,da li to znači da u našim uslovima u mnogim strateškim poslovima(kao što je i ovaj)uloga jednog čoveka je presudna!Kako biste vi to tumačili u nekim drugim okolnostima!

2./

Na kraju bih Vam se zahvalio na divnoj razmeni reči i misli, što učini da moj duh posta još bogatiji i jači, takođe bih Vam se zahvalio za pažnju i strpljenje koje imadoste prema mome skazanju, a ono što bih najviše pozeleo, eto reći ću i zamolio Vas, to je da se ipak kao čovek od znanja, zvanja, autoriteta i uticaja, a pre svega kao čovek ovog našeg ovdašnjeg kova ipak uključite u akciju koju želim da pokrenem (i već na neki način je ona eto i sada u toku) za prostornu reformu Srbije u jednoj dugoročnoj faznoj realizaciji., a sve za SREĆNIJU SRBIJU.

Prijateljski pozdrav

Miško LJUBIČIĆ

Kraljeva ulica 9
11000 Beograd

INSTITUT MIHAJLO PUPIN BEOGRAD

MIŠKO LJUBIČIĆ
11000 Beograd
Kralja Milutina 9

11060 BEOGRAD
Volgina 15,
Pošt. fah 15
Telex 11-584 YU imp bg
Telegram: institutpupin

Vaš br.
Naš br. 6871/1

Beograd, 11. decembar 1989. godine

Poštovani druže Ljubičiću,

Zahvaljujem na Vašem korisnom pismu od 01.11.1989. godine i ujedno se izvinjavam zbog zakašnjelog odgovora.

Ja u potpunosti podržavam Vaš napor ka balansiranom prostornom razvoju cele Srbije. Medjutim, i u takvim uslovima mora se voditi računa o tome gde se šta smešta - na primer: energetika - gde ima uglja i dobrog transporta, sirovinska baza kod rudnika, poljoprivreda na plodnom zamljištu, radno intenzivne industrije gde ima viška nekvalifikovane i jeftine radne snage, a visoka tehnologija u blizini naučnih i univerzitetskih centara. To naravno ne znači da će se oni tako zatvarati, ali je neophodno inicijalno voditi računa o ovim istinama. To takodje znači da će postojati više raznih srodnih regija koje povezane dobrim komunikacijama i saobraćajnicama treba da čine jednu celinu. Tako su se razvijale danas već razvijene zemlje Zapadne Evrope, koje su na pragu osnivanja "Ujedinjene Evrope 1992." na istim principima. Odatle i moje zalaganje za napuštanje naše bolesne ambicije za originalnošću.

Drugim rečima, poželjno je razvijati i nove "specijalizovane" NTP širom Srbije, kao što su: mašinski orijentisan oko Kragujevca, elektronska tehnologija oko Niša i slično. Na silu u ovom trenutku seliti NTP "Zvezdara" okrenut informacionim tehnologijama, koje su najraznovrsnije u Institutu "Mihajlo Pupin" i Elektro-fakultetu Beograd, nikako ne bi bilo racionalno. Moram da istaknem ovde da nije racionalno ni logično da fond za razvoj nerazvijenih krajeva Srbije prednost daje projektima visoke tehnologije u nerazvijenim područjima. To se ne radi preko noći - a naročito ne dekretima, već mobilnošću kadrova.

Na ovu temu se može dugo polemisati, ali uveren sam da iz ove naše kratke prepiske i razmene misli imamo obostrano

koristi. Ja ću se svakako uključiti, u granicama mojih mogućnosti, u vašu akciju za SREĆNIJU SRBIJU, kroz harmonijskih regionalan razvoj.

Priljem Vam u prilogu novu publikaciju o NTP "Zvezdara", kako bi pratili njegov razvoj.

Sa drugarskim pozdravima,

DIREKTOR INSTITUTA

Dragoljub Milićević, dipl.inž.

Prilog:

- Kao u tekstu